

INTERVIEW

DOUWE DRAAISMA

‘IK BEN EEN PSYCHOLOOG DIE SCHRIJFT-NIET ANDERSOM’

Zijn boeken worden geroemd vanwege hun toegankelijkheid en literaire kwaliteiten, de meeste zijn bestsellers. Zijn werk is vertaald in zo'n twintig talen. Het is ook meermaals bekroond. *Waarom het leven sneller gaat als je ouder wordt* won zowel de J. Greshoff-prijs voor beschouwend proza en de Eureka!-prijs voor beste populairwetenschappelijke boek als de literaire Jan Hanlo-Essayprijs. Wij praten met Douwe Draaisma over zijn werk(wijze). Door Vittorio Busato

Gène. Dat was wat Douwe Draaisma voelde toen hij voor het eerst als geheugenpsycholoog werd aangekondigd. ‘Ik wist niet waar ik moest kijken’, vertelt hij in een café bij een *latte macchiato* en glas water. ‘Een geheugenpsycholoog associeer ik met een psycholoog die zelf in een laboratorium experimenteel geheugenonderzoek doet, proefpersonen heeft en zijn bevindingen publiceert in vaktijdschriften.’

Zo heeft Draaisma het geheugen nooit bestudeerd. ‘Psychologen die zich zoals ik richten op het autobiografische geheugen, schrijven eerder boeken dan artikelen. Zo’n onderwerp leent zich ook meer voor een groter publiek. Als je bijvoorbeeld schrijft over allereerste herinneringen, daar heeft iedereen het wel eens over. Maar ik ben nu zo vaak geheugenpsycho-

loog genoemd dat ik me er inmiddels bij heb neergelegd.’

Verstandig. Want wie het fraaie oeuvre van Draaisma overziet (zie kader pag. 25), zal dat toch geen verkeerde typering vinden, laat staan een reden tot schaamte. Zijn boeken worden steevast geroemd vanwege hun toegankelijkheid en literaire kwaliteiten, de meeste zijn bestsellers. Zijn werk is vertaald in zo'n twintig talen en meermaals bekroond. Zo won *Waarom het leven sneller gaat als je ouder wordt* zowel de J. Greshoff-prijs voor beschouwend proza, de Eureka!-prijs voor beste populairwetenschappelijke boek als de literaire Jan Hanlo-Essayprijs. De Engelse vertaling haalde zelfs de shortlist van de prestigieuze Aventis-prijs van de Britse *Royal Society* voor het beste en meest toegankelijke boek op het gebied van wetenschap.

Waarom ben je eigenlijk ooit psychologie gaan studeren?

Om de schaamteloze reden dat ik meer over mezelf wilde weten. Ik was twintig toen ik begon te studeren. De meeste studenten psychologie interesseren zich voor mensen, of willen mensen helpen. Dat zat er bij mij niet zo in. Tijdens mijn studie ontwikkelde ik al snel belangstelling voor onderwerpen als het geheugen, persoonlijkheid, waarneming. Wat ik leerde, betrok ik vaak op mezelf. Wat zegt de theorie over hoe mijn persoonlijkheid in elkaar steekt? Wat herken ik daarvan bij mezelf?

Hoe is specifiek je belangstelling voor het geheugen ontstaan?

Dat zal inherent aan het onderwerp zijn, maar de exacte trigger herinner ik me niet meer. Die belangstelling dateert wel van

vroeg, want verschillende van mijn eerste papers gingen erover. Dit soort belangstellingen ontstaat zoals een rivier ontstaat, uit allemaal bronnen die op zichzelf te klein zijn om op te merken, maar uiteindelijk wel een herkenbare stroom vormen. Overigens dacht ik er ook over om Nederlands, geschiedenis of filosofie te studeren. Toen ik een paar jaar bezig was met psychologie, ben ik er filosofie bij gaan doen.

Je bent ook gepromoveerd op het geheugen. Hoe kwam je in contact met je promotor Piet Vroon?

Mijn afstudeerscriptie ging over de metaforetaal van het geheugen. Het toeval wilde dat ik in het wetenschapskatervan *De Volkskrant* een column over metaforen en geheugen las van Piet Vroon. Hij was als hoogleraar theoretische psychologie bezig een indrukwekkend populairwetenschappelijk oeuvre op te bouwen en gold, zeker destijds, bij het grote publiek als *Mister Psychology* in Nederland. Ik stuurde hem mijn scriptie op. Hij belde me op om me te complimenteren en vroeg me of ik ervoor voelde over dit onderwerp een aanvraag voor een promotieplek te doen of er samen een boek over te schrijven. Je moet je voorstellen dat ik als pas afgestudeerde door

doet een beroep op hele andere vaardigheden. Zelfs non-fictieauteurs zoals Frank Westerman (auteur van bijvoorbeeld *De graanrepubliek* en *El Negro en ik*, red.) of Geert Mak (auteur van onder meer *Hoe God verduwen uit Jorwerd* en *In Europa*, red.) vind ik van een andere klasse dan iemand die non-fictie schrijft vanuit een wetenschap. Westerman en Mak kiezen toch meer een persoonlijke invalshoek, hun werk komt meer uit henzelf.

Dat idee krijg ik als ik jouw werk lees toch ook.

Voor een psycholoog wel, ja. Maar ik stel vooral dossiers samen met hoofdzakelijk wetenschappelijke artikelen op basis waarvan ik voor mijn boeken dan mooie hoofdstukken comprimeer. Als ik bijvoorbeeld over vergeetachtigheid schrijf, dan put ik ook wel uit romans, eigen ervaring en uit wat ik om me heen hoor. Of ik laat me inspireren door een film als *The eternal sunshine of the spotless mind*. Maar uiteindelijk is het bij mij vooral dossierwerk.

Voel je je door dat dossierwerk meer wetenschapper dan schrijver?

Ja, en ik ben ook controleerbaarder dan bijvoorbeeld Westerman of Mak. Dat heeft

gen, maar dat impliceert niet dat je er ook een groot publiek mee kunt boeien.

Dan komt jouw schrijverschap om de hoek kijken?

Dat denk ik wel, ja. Want als je voor een groter publiek schrijft, moet je ook feeling hebben voor zaken als compositie, opbouw, *suspense*. Je moet je kunnen verplaatsen in het publiek waarvoor je schrijft. Dat doet meer een beroep op literaire vaardigheden, op het aanwenden van treffende metaforen, op afwisseling en het niet te lang putten uit één bron. Toen ik aan *De Dromenwever* werkte, viel me op dat je in het wetenschappelijke onderzoek over dromen geen beschreven droom tegenkomt. In een wetenschappelijk stuk over erotische dromen lees je dan alleen kil cijfermateriaal: dat mannen ze meer hebben dan vrouwen, dat er verbanden met persoonlijkheidseigenschappen zijn gevonden, et cetera. Het is juist de kunst daar psychologie van te maken. Je vertelt toch een soort verhaal, eventueel gebaseerd op of gestaafd door cijfers. Je moet je lezers bij de les zien te houden.

Nooit de ambitie gehad om van begin af aan meer 'schrijver' te zijn?

Nee, ik heb ook nooit de ambitie gehad een roman te schrijven. Je moet mij echt een onderwerp geven, daar leg ik een dossier over aan en maak er iets moois van. En natuurlijk kies ik zelf mijn onderwerpen, die komen voort uit mijn eigen nieuwsgierigheid. Maar hoe ik mijn dossiers uitwerk, dat zit dichterbij aan tegen het schrijven van een wetenschappelijk artikel dan de meeste andere non-fictieauteurs doen. Mijn werkwijze heeft inderdaad geleid tot een thematisch oeuvre. En daar hoop ik nog een paar boeken aan toe te voegen.

Wie zijn voorbeelden, inspiratiebronnen voor jou?

Qua breedheid van bronnen is dat nog altijd Piet Vroon. Die las net zo makkelijk een Franse fenomenoloog als een gespecialiseerd vaktijdschrift, en schreef dat ook net zo makkelijk aan elkaar. Bij Vroon kreeg ik soms ook het idee dat hij van alles op fiches had staan waarmee hij naar hartenlust kon goochelen. Maar *Bewustzijn, hersenen en gedrag*, zijn eerste boek voor een groter publiek uit 1976, dat zit zo mooi in elkaar, is zo evenwichtig. Een thema als dat ons brein te snel zou zijn geëvolueerd, dat zit al in dat boek en komt terug in zijn bestsellers *Trennen van de krokodil* en *Wolfsklem*, op een prikkelende maar soms ook te speculatieve manier. Het succes van die laatste twee boeken heeft hem ook uit het lood geslagen. Er

BIO

Douwe Draaisma (1953) studeerde in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw psychologie en filosofie aan de Rijksuniversiteit Groningen. In 1993 promoveerde hij aan de Universiteit Utrecht op een dissertatie over de metaforische aard van de taal waarin mensen over het geheugen denken en spreken. Zijn promotor was Piet Vroon (1939-1998). Met hem publiceerde hij in 1985 zijn eerste boek: *De mens als metafoor* – een bewerking van zijn afstudeerscriptie voor een groter publiek. Andere boektitels van zijn hand: *De geest in getal; beginjaren van de psychologie* (1988), *De metaforenmachine, een geschiedenis van het geheugen* (1995), *Waarom het leven sneller gaat als je ouder wordt; over het autobiografische geheugen* (2001), *Ontregelde geesten; ziektegeschiedenissen* (2006), *De heimweefabriek; geheugen, tijd & ouderdom* (2008), *Vergeetboek; wat we over vergeten moeten weten* (2010) en *De dromenwever* (2013). Draaisma bekleedt sinds 2003 als hoogleraar geschiedenis van de psychologie aan de Rijksuniversiteit Groningen de Heymans-leerstoel. Op 25 april van dit jaar werd hij benoemd tot Officier in de Orde van Oranje Nassau.

kwam zoveel op hem af, hij kreeg zoveel uitnodigingen voor lezingen en televisie-optredens. Maar *Bewustzijn, hersenen en gedrag*, dat is echt mijn favoriet. Een heel ordelijk geconstrueerd boek, niet zo wild als veel van zijn latere werk.

Heb je nog meer voorbeelden?

In mijn opleiding was dat de persoonlijkheidspsycholoog Wim Hofstee, die inmiddels enige tijd met emeritaat is. Hofstee kon heel cryptisch college geven en dat leidde niet zelden tot eindeloze exegeses. Ik vind het nog altijd zeer plezierig en inspirerend in zijn bijzijn te zijn. En in mijn schrijven ben ik beslist beïnvloed en gevormd door de essayist Rudy Kousbroek. Zijn essays las ik op de middelbare school al in de krant. Kousbroek was weliswaar geen psycholoog, maar zijn stijl, toon en onderwerpkeuze fascineerden me. Hij schreef veel over de ongreepbaarheid van gevoelens, de wisseling van herinneringen, wat er niet al uit je geheugen verdwijnt. Nog steeds als studenten bij mij een essay of scriptie willen schrijven, is het beste advies dat ik hen kan geven een boek of artikel te zoeken waarvan zij vinden dat zij het zo opgeschreven zouden willen hebben. En dan moet je proberen het

‘Je moet mij echt een onderwerp geven, daar leg ik een dossier over aan en maak er iets moois van. En natuurlijk kies ik zelf mijn onderwerpen, die komen voort uit mijn eigen nieuwsgierigheid’

zo'n gearriveerd iemand werd gebeld, ik heb een week gezweefd! Uiteindelijk is die samenwerking dus geresulteerd in zowel een proefschrift als een boek.

Inmiddels ben je zelf een gearriveerd iemand met een oeuvre. Voel jij je meer schrijver, historicus of wetenschapper?

Nee, ik ben een psycholoog die schrijft, niet andersom. Overigens vleit het me wel als ik bij lezingen wordt aangekondigd als schrijver-psycholoog.

Wat is het verschil?

Een schrijver associeer ik toch meer met fictie. Schrijven zoals een romanschrijver

veel te maken met duiding, interpretatie en perspectief in mijn boeken. Ik blijf dichterbij onderzoeksuitkomsten. Ja, ik voel mij beslist wetenschapper.

Doe je zelf nog empirisch onderzoek?

Niet in de zin van experimenten met proefpersonen. Ik zit meer op het snijvlak tussen mensen die het echte onderzoek doen en daarvoor de laboratoria en de faciliteiten hebben, vragenlijsten de wereld insturen. Hun producten zijn artikelen die voor mij weer de bron, de voeding vormen om een artikel of boek te schrijven dat zij niet zo snel kunnen schrijven. Je kunt prima onderzoek doen naar déjà-vu-ervarin-

technisch vakmanschap van die auteur te ontleden. Hoe begint hij? Hoe maakt hij overgangen? Hoe zien de grote lijnen eruit? Hoe vervlecht hij details in die lijnen? Sommige studenten blijken zich dan geïnspireerd te voelen door zakelijke, wetenschappelijke artikelen, anderen prefereren wat bloemrijkere auteurs. Prima, als je maar een voorbeeld hebt. Het valt me trouwens op dat het doorgaans de talentloze studenten zijn die menen een eigen stijl te hebben en het onnodig vinden naar andere auteurs te kijken.

Laat je je ook inspireren door auteurs als Oliver Sacks of Daniel Dennett?

Jazeker. Met het werk van Sacks maakte ik pas halverwege de jaren tachtig kennis, het werk van Dennett ontdekte ik tijdens mijn studie. De neuroloog Sacks schrijft veel over intrinsiek interessante psychiatrische syndromen, zijn oeuvre is een prachtig voorbeeld hoe non-fictie uit de wetenschap eruit kan zien. Dennett is een fantastisch auteur, heeft zo'n onafhankelijke geest en onnavolgbare stijl. Zijn laatste boek gaat over gedachte-experimenten of 'intuïtie-

pompen', zoals hij ze noemt. Daarin legt hij zijn denkgereedschap naast elkaar en laat hij zien hoe hij op ideeën komt, en waarom hij bepaalde theorieën verwierpt. Dat is zo vormend! Dennett is filosoof. En filosofen zijn schrijvers, ook als ze over wetenschappelijke bevindingen schrijven. Dat komt door hun metaperspectief.'

Jij bent hoogleraar geschiedenis van de psychologie. Waarom is geschiedenis zo belangrijk?

Geschiedenis schept afstand. Als je het perspectief inneemt van een eeuwenlange terugblik, dan zie je dat mensen altijd onder de indruk zijn van de techniek van hun tijd. Die blijkt ook richtinggevend voor hoe er metaforisch over de mens wordt gedacht. Denk aan de computer en de cognitieve psychologie. Mensen zouden nu bijvoorbeeld een buffergeheugen hebben, een harde schijf. Of neem fotografie. Er bestaan thans allerlei gepubliceerde dagboeknotities en correspondentie over hoe mensen die voor het eerst fotografie en films zagen daarop reageerden. Als je daarover schrijft, is het

De boeken van Douwe Draaisma, uitgegeven bij Historische Uitgeverij in Groningen. Zijn werk is vertaald in twintig talen en ook meermaals bekroond.

de kunst te vatten waarom mensen zich in hun tijd zo verbaasden en verwonderden over technieken die voor ons nu heel gewoon zijn.

Mis je in de huidige wetenschapsbeoefening in de psychologie een zekere historische belangstelling?

Toch wel, ja. Geschiedenis biedt perspectief. Als studenten bijvoorbeeld in de krant lezen dat autisme voor tachtig procent erfelijk zou zijn, dan moeten ze weten dat er een hele lijst met syndromen is geweest die over de tijd toch minder erfelijk bleken dan aanvankelijk gedacht. De tijdgeest is zo bepalend voor hoe er over bepaalde controverses wordt gedacht! In *Ontregelde geesten* staat een hoofdstuk over alzheimer met een overzicht hoe er door de tijd heen gedacht is over de oorzaken. Alleen al de opsomming van zo'n rijtje illustreert dat de huidige opvatting over de ontstaansredenen van alzheimer binnenkort wellicht ook weer achterhaald is. En dat is alleen maar nuttig. Je moet niet denken dat iets waar is omdat het nu eenmaal de meest recente bevinding is. Maar goed, alzheimeronderzoekers zijn afhankelijk van fondsen. Daar hoort een soort van optimisme bij dat het antwoord nu echt om de hoek ligt als we ons nog een beetje extra inspannen. En dan heb je niks aan relativerende historische verhalen.

Kun je iets vertellen over je hoe je te werk gaat als je aan een boek begint?

Mijn komende boek zal gaan over wat latere kennis met eerdere herinneringen doet. Daartoe heb ik me laten inspireren door een regel uit een brief die Marten Toonder in 1987 schreef: 'Iets wat in je jeugd gebeurd is, is dikwijls het gevolg van een voorval op latere leeftijd.' Die rake zin zal ook het motto van mijn boek zijn. Een van de hoofdstukken wil ik ophangen aan het televisieprogramma *DNA onbekend*. Dat gaat over mensen die onzeker

zijn wie hun biologische vader is. In diverse afleveringen zie je dat ze verschillende versies over hun verleden actief houden, als een soort hypothesen die ze op basis van nieuwe gegevens al dan niet zullen verwerpen. De uitslag van een DNA-test liegt immers niet. Stel iemand vermoedt dat een inwonende knecht destijds zijn of haar biologische vader is; die persoon projecteert op dat gegeven diverse herinneringen. Het fascineert mij dat een mens niet zozeer een simpele optelsom is van zijn verleden, maar dat omgekeerd het verhaal ook maakt wat je je herinnert.

Hoe bouw je een dossier voor dit boek op?

Voor mijn boek wil ik vooral weten waarom, hoe en wanneer volwassenen zich op basis van nieuwe gegevens hun kindertijd al dan niet anders zullen herinneren. Allereerst heb ik veertig afleveringen van *DNA Onbekend* gezien. Dan ga ik dossiers samenstellen over vaderschapskwesties. Zo'n programma kan immers wat aanrichten. Uit medisch onderzoek kan bijvoorbeeld een genetische afwijking bij het kind blijken. Dan is het van belang dat de verwekker gewaarschuwd wordt daar eventueel ook iets tegen te doen. En als het kind inderdaad niet het kind is van de opvoedvader? Vertel je dat dan wel of niet? Moet het overspel van moeder aan het licht komen? Blijken broertjes en zusjes opeens halfbroertjes en halfzusjes? Zo krijg ik voeding vanuit medische en ethische hoek en vanuit het televisieprogramma zelf.

Heb je een voorkeur voor een bepaald tijdstip om te schrijven?

Ik sta het liefst om zeven uur op. Mijn beste schrijf- en leesuren zijn voor elven. Daarna ga ik naar mijn werk, als dat niet te oneerbiedig klinkt. Vergaderen, studenten begeleiden, met collega's overleggen, literatuur verzamelen, dat soort zaken. Natuurlijk is schrijven ook werk, maar het voelt minder als dusdanig.

Heb je eigenaardigheden? Schrijf je bijvoorbeeld eerst met de pen?

Nee, direct op de computer. Wel heb ik een notitieschrijftje waarin ik aantekeningen maak die ik later raadpleeg. Ik heb wel wat stilistische eigenaardigheden. Na mijn oratie hield mijn collega en vaste meelezer Maarten Derksen een prachtige pastiche op mijn stijl. Ik blij bijvoorbeeld opvallend vaak zinnen met jaartallen te beginnen. 'Op de eerste mei van 1840...' Geen idee waarom! Sindsdien probeer ik dat wel wat te temperen.

Worstel je veel met jezelf tijdens het schrijfproces of gaat het je gemakkelijk af?

Wat echt vooruitgaat als je langer schrijft, is dat je veel beter kijkt krijgt op hoeveel materiaal er in een bepaalde ruimte past. Dat overschatte ik nogal eens toen ik jonger was. Dan wil je zoveel mogelijk kwijt. Je kunt beter één casus goed beschrijven dan drie oppervlakkig. Waar ik voorheen ook last van had, is dat ik na een reeks prachtige overgangen op een plek in mijn betoog was beland waar ik niet meer uitkwam. En dan vond ik het zonde al die overgangen weer te schrappen. Ik heb veel beter leren doseren.

Wat beschouw jezelf als je meest geslaagde boek?

Waarom het leven sneller gaat als je ouder wordt heeft de beste reputatie. Het is ook het beste verkocht. Toch vind ik mijn *Vergeetboek* evenwichtiger. Ik ben in dat boek ook meer gerijpt als schrijver. Vooraf had ik heel goede verwachtingen over de verkoop van *De dromenwever*, maar dat is lang niet zo aangeslagen als bijvoorbeeld *De heimweefabriek* of *Ontregelde geesten*. Momenteel ben ik de Duitse vertaling van *De dromenwever* aan het doornemen, en ik ben nog altijd heel blij met dat boek. Om maar aan te geven dat je je als auteur enorm kunt verkijken of een boek aanslaat bij een groter publiek.

In Nederland wordt om de vijf jaar het psychologisch onderzoek aan de universiteiten door een internationale visitatiecommissie beoordeeld. Het onderzoeksprogramma 'Theory and history of psychology' waarvan jij met onder meer je collega Trudy Dehue (auteur van onder meer *De depressie-epidemie en Betere mensen*, red.) uitmaakt, is officieel niet beoordeeld. Waarom niet?

Dat is een ingewikkelde kwestie. De visitatiecommissie had externe deskundigen ingehuurd om onderzoeksprogramma's te beoordelen waarover de commissie zich minder deskundig achtte, zo ook met ons programma. Die beoordelaar had een lovend rapport opgesteld, waarop de visitatiecommissie alsnog besloot zelf met een beoordeling te komen en dat gunstige rapport terzijde te schuiven. Toen werden er plots harde noten gekraakt over het gebrek aan *peer reviewed* artikelen uit onze onderzoeksgroep. De decaan wees vervolgens op de dubbele beoordeling en heeft uiteindelijk besloten de beoordeling uit het visitatierapport te halen.

Hoe sta jij als psycholoog met een oeuvre tegenover zulke beoordelingen?

De parameters van die methode sluiten niet erg aan bij hoe bijvoorbeeld Dehue en ik publiceren. Boeken worden in wetenschappelijke artikelen minder aangehaald dan artikelen. Dat impliceert dan dat wij wetenschappelijk betrekkelijk onzichtbaar zouden zijn. Maar die methode doet geen recht aan bijvoorbeeld de maatschappelijke impact die boeken zoals *De depressie-epidemie* hebben. Dat bereikt de farmaceutische industrie, de psychotherapiepraktijk, de psychiatrie. Bovendien zaten we met de vorige visitatie landelijk bij de beste drie programma's. Kan een onderzoeksprogramma dat niet noemenswaardig is veranderend in zes jaar naar de bodem zinken? Overigens moet ik zeggen dat zowel Dehue als ik zeer veel waardering krijgen binnen de universiteit. Het wordt hier gewaardeerd als je in de Sociaal Wetenschappelijke Raad zit of bijvoorbeeld gast bent in televisieprogramma's als *Pauw en Witteman* of *Brands met boeken*. Zo ben je immers uithangbord van de universiteit. En die functie benut onze werkgever ook.

De gevallen hoogleraar sociale psychologie Diederik Stapel gaf publicatiedruk aan als reden voor zijn fraude. Ervaar jij publicatiedruk?

Nee, wel productiviteitsdruk.

Wat is het verschil?

Je kunt ook productief zijn in andere organen en media dan tijdschriften. Na mijn

Vergeetboek duurde het wat langer voordat ik een goed idee voor een volgend boek had. Ja, dat merkt mijn omgeving wel. Dan word ik hangerig, chagrijnig. Ik raak niet in paniek of zo, ik mis het schrijven dan gewoon enorm.

Heeft de affaire-Stapel je verbaasd?

Publicatiedruk ervaren alle wetenschappers. Voor verreweg de meesten is dat geen reden om te frauderen. Ach, Stapel heeft niet op de meest geraffineerde manier gefraudeerd. Zijn fraude illus-

een hersenstoornis zou zijn, houdt iedere overeenstemming op. Waar exact de stoornis in de hersenen zich bevindt, daarover verschillen onderzoekers van mening. Wat is die zogenaamde consensus dan waard?

Verwacht je dat de psychologie ooit zal opgaan in de biologie? Zie je breinonderzoek als de heilige graal?

Ik verwacht niet dat breinonderzoek de heilige graal zal zijn, evenmin verwacht ik dat de psychologie zal opgaan

'Geschiedenis biedt perspectief. Als studenten in de krant lezen dat autisme voor 80 % erfelijk zou zijn, dan moeten ze weten dat er een hele lijst met syndromen is geweest die toch minder erfelijk bleken dan gedacht'

treert vooral dat de wetenschappelijke peer review tot in het belachelijke wordt geromantiseerd en verheerlijkt. Stapel publiceerde zelfs in *Science*, het mekka van de wetenschap! Je hoort wel dat er veel meer replicatieonderzoek in de psychologie gedaan moet worden. Het soort onderzoek dat Stapel deed, moet je allereerst maar interesseren, zodat je ook de tijd wilt nemen en de moeite wilt doen dat ook echt na te doen. Ik chargeer nu even: proefpersonen lopen in de ene conditie langs een bejaardentehuis, in de andere conditie langs een sportschool, en dan wil de onderzoeker weten of ze een vragenlijst significant anders invullen. Veel van het werk van Roos Vonk is ook van dat kaliber. Zulke kwesties interesseren maar een kleine groep onderzoekers, en van die kleine groep interesseert het vrijwel niemand dat onderzoek te repliceren. Overigens heeft het *bashen* van Stapel nu wel lang genoeg geduurd, dat mag echt ophouden.

Volg je de toenemende neuroficatie binnen de psychologie op de voet?

Ja, vooral over autisme. Nu is er een soort consensus dat autisme een hersenstoornis is. Ik heb daar eens studie van gemaakt, maar na de vaststelling dat het

in de biologie. Reductionistische opvattingen zoals hersenwetenschapper Dick Swaab verspreidt als zouden wij samen vallen met ons brein, daar heb ik weinig geduld mee. Filosofisch is het me ook te simplistisch. Er zal altijd een psychologie blijven van verschijnselen die niet te reduceren zijn tot biologie. Het meeste van wat er tussen mensen gebeurt qua gedrag en beleving is gewoon niet te herleiden tot de hardware. ■

DE AUTEUR

DR. VITTORIO BUSATO (1965) is psycholoog en publicist. Hij is onder meer hoofdredacteur van *De Psycholoog*, het blad van het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP). Hij schreef diverse boeken, onder andere de biografie *Weg met Piet Vroom* (Amsterdam University Press / Salomé) en zeer recent Grondleggers van de psychologie (Bert Bakker) en het e-boek *Psychologie al dente* (Uitgeverij Fosfor). Adres: www.vittoriobusato.nl, v.busato1@chello.nl.